נז: כיצד מעברין פרק חמישי עירובין

עין משפט נר מצוה

כו א ב ג מיי׳ פכ״ח מהל׳ שבת הל׳ ה טוש״ע א״ח סי׳ שלח סעי׳ ח:
כז ד מיי׳ פכ״ח מהל׳ שבת הלכה יא סמג לאוין פי טוש״ע א״ח סי׳ שלט סעיף א:
כח ה (מיי׳ שם) טוש״ע שם סעיף ג:
כט ו מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ה:
ז (טוש״ע שם סעיף ו):

מסורת הש״ס

סוכה (דף ג:) בית שאין בו ד׳ אמות על ד׳ אמות אין עושין אותו עיבור בין ב׳ עיירות ק״ק מאי נפקא מינה מאותו בית דכלא״ה נותנין קרפף לעיר ואי משום שע״י הבית יוכל ללכת יותר א״כ מה היה לו להזכיר ב׳ עיירות אלא הכ״ל אין עושין אותו עיבור לעיר ועי״ל דנקט ב׳ עיירות משום דגרסינן התם אין עושין אותו עיבור לעיר ועי״ל דנקט ב׳ עיירות משום דאז רגילות לעשות בורגנין לנכח מזו לזו כשרחוקין יותר מד׳ אלפים שאין יכולין לבא ע״י עירוב ואור״ת דהלכה כרב הונא דאמר קרפף לזו וקרפף לזו דגדול היה בחכמה וכמנין ממייא כר רב דזוטר מיניה טובא כדמוכח בסוף פרק יש בערבין (דף טז:) שהיה רב הונא מוכיחו והנהו אמוראי דקאמרי לאו משולשין ממש סברי כרב הונא דלחייא בר רב יכול להיות משולשין ממש ורב ספרא דקאמר הא מפסקא דיגלת דהוה יותר מקמ״א ושלים משמע דאי לאו טפי שפיר עבדי והיינו כרב הונא ועוד אפי׳ לחייא בר רב הא מצני פיפא דמתני׳ דקתני לזו ע׳ אמה ושיריים ולזו ע׳ אמה ושיריים כר״מ והוי מחלוקת ואח״כ סתם ואח״כ לדידיה הוה הלכה כר״מ:

הא ליכא אמצעי לא תיובתא דרב הונא. ואי״ת לחייא בר רב נמי קשה דהא אוקי פיפא כר״מ ולא בעי אמצעי וי״ל דלדידיה איכא לפרש דהך פיפא דג׳ כפרים אחיא כרבנן וכא להסמיכנו דעושים בורגנין הרבה זה אחר זה כל אחד תוך ע׳ אמה ושיריים של חבירו ליתשב הכל אחד כמו שכאן עושה אמצעי שלשתן להיות אחד:

אלא כל שאילו מטיל בו׳. ובין ב׳ החילוקות היינו בין החילוקות לאמצעית ויש קמ״א ושלים לכאן וקמ״א ושלים לכאן כמו שפ״ה וא״ת מעיקרא נמי דקא מ״ד משולשין ממש יפרש נמי כן דבין אמצעית לחילוקות קאמר ולא יקשה לרב הונא וי״ל דבמשולשין ממש אין שייך לפרש כן דא״כ לא ה״ל למתני בין ב׳ החילוקות אלא הכ״ל אם יש בין זה לזה קמ״א ושלים אבל כי לא איירי במשולשין ממש לא מצי למתני בין זה לזה כיון שאין האמצעי שם ביניהן וגראה דלחייא בר רב נמי ל״ל דלאו משולשין ממש דאי משולשין ממש קאמר אמאי נקט בין שנים החילוקות קמ״א אמה ושלים וכולל אויר שמכאן ומכאן בגת אחת הכ״ל אם יש בין זה לזה ע׳ אמה ושיריים ואם כן דמודה חייא בר רב למסקנא זו אין לאייה מכאן דהלכה כרב הונא: **התם** ליכא למימר מלי. פי׳ התם לבני אמצעי הקשת אין מודדין להם מן היתר וליכא למימר מלי בענין זה כאילו בתיהם שבקשת נתונים ביתר דא״כ מפסידין לגד אחר דאם הוי היתר למזרח מפסידין למערב וה״נ לא אמרינן מלי להיות רואין בני אמצעית כאילו עומדין בין החילוקות למדוד להם משם אלפים ודוקא לחילוקה דאמר מלי כשבאין בני חילוקה זו נילך דרך חילוקה האחרת שמודדין לכל אחת מפתח מכרתה וה״נ בני לאם לאם קשת האחד שבאו נילך לגד לאם הקשת האחר דאמר מלי ומודדין להם אלפים מראש הקשת האחר אפילו יש בין שני ראשי הקשת יותר מארבע אלפים ובלבד שלא יהא בין יתר לקשת יותר מאלפים כמו בין אמצעית לחילוקות דהכא דלא שרי אלא עד אלפים ועי״ל דהתם לא אמרי׳ מלי כיון דאיכא יותר מאלפים דאחיי לעעמיה דאמר כוותיה דרבא בריה דרבה בר רב הונא ומתכבא ובתר מאלפים לא אמרינן מלי הכא איכא למימר מלי דאוקימנא דליכא אלא אלפים בין האמצעית לחילוקה ועוד י״ל דהתם ליכא למימר מלי כיון דהאחיר שביתר אין יכול להחזיק בני הקשת והוא הדין הכא אם היה אמצעית גדולה יותר מן האחיר שבין ב׳ החילוקות דליכא למימר מלי:

וכילו

הא מני ר״מ היא. הך פיפא סתמא היא ולאו מסקנא דמלתא דרבנן היא: **ואי מכא.** מסיפא דמיירי בשתי עיירות התם הוא דקאמר ר״מ דלף על גב דאיכא קרפף לכל חדא אמרי׳ חדא היא: **משום דדחיקא שמשתייהו.** דהואיל וקרובות אין להן נוי העיר בב׳ קרפיות עד דאיכא טפי הלכך עשה קרפף את שתיהן להיות אחת. אבל חדא דלא דחיקא דמיקא תשמישתה שאין עיר אחרת סמוכה לה ויש לה אויר הרבה: **אימא לא.** ניחיב לה קרפף כלל קמ״ל: **עשמא דאיכא אמצעי.** דהשתא אין בין עיר לעיר אלא קרפף אחד: **לא משולשין ממש.** בשורה אחת אלא שלישי עומד מרחוק כנגד בין שני החילוקים[1]: **כל שאילו מטיל אמצעי ביניהן.** כלומר הא דקתני במתניתין אם יש בין ב׳ החילוקים קמ״א לא כדס״ד מעיקרא שאין ביניהן יותר אלא מתניתין דמרחקי מהדדי טובא והי״ק אם יש אויר בין ב׳ החילוקים כדי להתמלאות אמצעי[2] ועמוד אויר הנשאר בין אמצעי ולחילוקים מכאן ומכאן על קמ״א לכאן ומאה וארבעים ואחת לכאן דהיינו ב׳ קרפיות לשניהן רואין כאילו הוא נתון ביניהן והרי כולן אחת והיולא מאחת מהן ליכך דרך אחת מחברותיה מודד ממומת מכרתה אבל אם רבה אויר יותר מכאן לא אמרינן רואין: **וכמה יהא.** רחוק אמצעי מהן דאמרינן רואין: **אלפים.** הואיל ויכול לבוא מזו לזו בלא עירוב אמרי׳ רואין: **והא אם הוא דאמרים.** לעיל (דף נה:) גבי עיר שעשויה בקשת דאפילו יש בין יתר לקשת יותר מאלפים הרי היא אחת ומודדין לה מן היתר: **איכא כתיס.** בקשת והרי הלר בקשת יכול לבוא לראשיה דרך בתי הקשת: **הכא.** בין אמצעי לחילוקים: **ואפילו עובא.** ובלבד שיהא שיעור באמצעי למלאות כדאמרינן: **ליכא למימר מליוה.** מלא האויר שביניהן דאין לך במה למלאותו: **מתני׳ לא סתום ולא יותר.** בגמ׳[3] מפרש טעמא: **ולא ימדוד אלא כנגד לבו.** קבעו לו חכמים מקום לשום כנגדו לאם החבל שלא יתן זה כנגד צואריו וזה כנגד רגליו והחבל מתקצר והחומין מתמעטין: **מבליעו.** אם אינו רחב ב׳ אמה משפתו לשפתו מלמעלה אע״פ שיש במדרונו הילוך יותר מאלפים אין אומרים תעלה מדת מדרונו למדת החומה אלא יעמוד זה על שפתו מכאן וזה על שפתו מכאן ויבליע מדרונו בחבל אחד: **לגדר.** חומת אבנים שנפלה ונעשה גל גבוה ומשופע ובני אדם מהלכין עליו: **וחוזר למדתו.** בגמרא [נח.] מפרש דמדקתני מחוז למדתו משמע שאם היה רוחבו כנגד העיר יותר מחמשים ואינו יכול להבליעו בחבל ובאחד מראשיו אלא כנגד העיר יכול להבליעו הולך ומבליעו שם ומודד והולך שם משפתו והלאה עד כנגד מקום שבלה בו שם רוחב הגיא כנגד העיר וחוזר למדתו כנגד העיר ומשלים למדת חמומין:

הא מני ר׳ מאיר היא אי רבי מאיר היא הא תני ליה רישא נותנין קרפף לעיר דברי רבי מאיר צריכא דאי מההיא הוה אמינא חד לחדא וחד לתרתי קמ״ל דלתרתי תרי יהבינן להו ואי אשמעינן הכא משום דדחיקא תשמישתייהו אבל התם דלא דחיקא תשמישתייהו אימא לא צריכא תנן וכן שלשה כפרים המשולשין אם יש בין שנים החיצונים מאה וארבעים ואחת אמה ושליש עושה אמצעי את שלשתן להיות אחד טעמא דאיכא אמצעי הא ליכא אמצעי לא תיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא הא אתמר עלה אמר [4]רבה אמר רב אידי א״ר חנינא לא משולשין ממש [5]אלא רואין כל שאילו מטיל אמצעי ביניהן ויהיו משולשין ואין בין זה לזה אלא ק״מ אמה ואחת ושליש עשה אמצעי את שלשתן להיות אחד א״ל רבא לאביי כמה יהא בין חיצון לאמצעי א״ל [6]אלפים אמה והא את הוא דאמרת [7]כוותיה דרבא בריה דרבה בר רב הונא מסתברא דאמר יותר מאלפים אמה הכי השתא התם איכא בתים הכא ליכא בתים ואמר ליה רבא לאביי כמה יהא בין חיצון לחיצון כמה יהא מאי נפקא לך מינה [8]כל שאילו מכנים אמצעי ביניהן ואין בין זה לזה אלא מאה וארבעים ואחת ושליש ואפילו ד׳ אלפים אמה א״ל אין והאמר רב הונא [9]עיר העשויה כקשת אם יש בין ב׳ ראשיה פחות מארבעת אלפים אמה מודדין לה מן היתר ואם לאו מודדין לה מן הקשת א״ל התם ליכא למימר מלי הכא איכא למימר מלי א״ל רב ספרא לרבא הרי בני אקיסטפון דמשחינן להו תחומא מהאי גיסא דארדשיר ובני (תחומא) דארדשיר משחינן להו תחומא מהאי גיסא דאקיסטפון הא איכא דגלת דמפסקא יתר ממאה וארבעים ואחת ושליש נפק אחוי ליה הנך [10]אטמהתא דשורא דמבלעי בדגלת בע׳ אמה ושיריים: **מתני׳** [11]אין מודדין אלא בחבל של נ׳ אמה לא פחות ולא יותר [12]ולא ימדוד אלא כנגד לבו [13]היה מודד והגיע לגיא או לגדר מבליעו וחוזר למדתו [14]הגיע להר מבליעו וחוזר למדתו ובלבד

רבינו חננאל

ודחינן הכי סיפא ר׳ מאיר היא. [6]מדקתני נותנין שלשה כפרים המשולשין. פי׳ השרירין כמין קשת שנים זה כנגד זה והשלישי ממוצע בין שתיהן עולה למעלה מהן, אם יש בין שנים החיצונים כו׳. דייקינן מינה טעמא דאיכא אמצעי והוא שלישי ולפיכך צריך כדי שתי קרפיות. מכלל דלשני כפרים לא יהבינן להו אלא קרפיף אחד. תיובתיה דרב הונא. ודחי ולאו אמר רבא לא משולשין ממש אלא כל שאילו מכנים אמצעי לביניהן ואין כין זה לזה [אלא] ק״מ אמה ואחת ושליש, ויראו כשהן משולשין עשה האמצעי שלשתן להיות כאחד. א״ל רבא לאביי כמה יהא בין חיצון לאמצעי. א״ל אלפים. והא את הוא דאמרת בעיר העשויה כקשת כרבה בר רב הונא מסתברא אפילו יתר מאלפים. [ומשני] הכי השתא התם בעיר העשוי׳ כקשת איכא מן [הראש] [הקשת] עד מקום החץ בתים הכא ליכא בתים. ועוד אמר ליה כמה יהא בין שנים החיצונים. אמר ליה כל שאילו מכנים האמצעי ביניהן ואין ביניהם אלא מאה וארבעים אמה ואחת ושליש [נ]למטה, נמצא הדבר תלוי באמצעי אם הוא משך הרבה או מעט, הכל לפי משך האמצעי. איני והאמר רב הונא עיר העשויה כקשת [נכר. התם] ליכא למימר מלייה כי מקום החץ אינו ממלא, אבל הכא בכפר האמצעי איכא למימר מלייה. אמר ליה רב ספרא לרבא הני איקטיספון וארדשיר דאינון תרתי מתא דסמיכא להדדי, ודיגלת מפסקא להו ביניהו דהוא יתר מק״מ אמה ואחת ושליש. דיכי משחינן לבני איקטיספון תחומא מאידך גיסא דארדשיר, ולבני ארדשיר מאידך גיסא דאקטיספון. נפק אחוי ליה הנהו אטמהתא דמיכלען בדיגלת בתוך שבעים אמה ושיריים. פי׳ אטמהתא, יריכות ביניין כמו מערות ועומדין בתוך המים כאילו עיבור להני מתווותא. מתני׳ אין מודדין אלא בחבל של חמשים אמה.

מוסף רש״י

פחות מארבעת אלפים אמה. שתחום לאשה שנלא בתוך תחום לאשה האחר, נעשית עיר אחת ומודדין לה מן היתר ורואין כאילו היא מלאה בתים, ואם יותר אין מגרפין אותה להיות אחת ומודדין לה מן הקשת לכל אחד מפתח ביתו, וחלל העיר הנלקח שאין בו בתים מן המדה הוא (לעיל נה.), מבליעו וחוזר למדתו. ואף על פי ששיפוא מרבה את הדרך, ואם היה מודד שיפוא מכאן ועלייתו לעבר השני יש בו ק׳ לו ר׳ אמות. לא תיכפת לן דיהיל ומשפתו לא שפתו אין יותר מר׳ אמה (לעיל לה.).

---

1) [נק״ד רבא ובכ״י רב אלפס], 2) [ולעיל נה:], 3) [שם.], 4) [פי׳ יריכות של מומה ערוך], 5) [ירושלמי ל״ג הגיע להר מבליעו וחוזר למדתו], 6) זה,

7) כפ״ל: כאמצעי, 8) [לקמן נח.],

6) [נראה לפ״ל מדקתני וכן שלשה כפרים וכו׳.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com